

were used. In this work the emphasis is placed on the importance of common rules of effective using dictionaries, and the need for an analysis of scientific dental discourse in the normative aspect has been determined. We have pointed out that the grammatical skills of doctors, their linguistic senses and skills to produce high-quality scientific texts are essential components of professional communicative competence. The article provides the details for correct use of verbal nouns and forms of active adjectives as based on our study these are the weak grammar point for young dental academic writers. The frequency of their representation in the analyzed analytical sources has been analyzed. In addition, we offer practical language recommendations that can be helpful for medical and dental professionals.

DOI 10.31718/2077-1096.19.2.191

УДК 82-1/-9:004.77:61

Левченко К.І.

МЕДИЧНИЙ БЛОГ У ГЕНРИСТИЧНОМУ ВИМІРІ

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

Зростає популярність медичних блогів як новітнього комунікативного середовища й однієї з перспективних царин лінгвістичного пізнання. Утім, україністика все ще не має праць, присвячених їх вивченню з генристичних позицій, що й зумовлює актуальність дослідження. Мета роботи – проаналізувати медичний блог як жанр Інтернет-комунікації. Для досягнення зазначеної мети виконано такі завдання: з'ясовано критерії виокремлення такого блогу як самостійного жанру; описано його генристичні особливості. У дослідженні застосовано загальнонаукові й власне лінгвістичні методи й прийоми: описовий метод із прийомами спостереження, зіставлення й узагальнення та методики дискурсивного й інтерпретативного аналізу мовлення. Жанрові особливості медичних блогів проаналізовано на базі моделі мовленнєвого жанру Т.В. Шмельової. Описано комунікативну мету, образ автора й адресата, образ минулого, образ майбутнього, тип диктумного змісту й окреслено мовне втілення. Комунікативна мета медичного блогу – донести фахову думку спеціаліста до читачів, висвітлити ті питання, які найчастіше виникають у лікарській практиці, поширити медичні й наукові знання серед користувачів Інтернету, що властиво інформаційним жанрам. Медичні блоги також популяризують здоровий спосіб життя й ілюструють нюанси медичних процедур, аби допомогти читачам обрати правильну стратегію підтримання здоров'я чи його відновлення. Така комунікативна поведінка реалізує інформаційно-імперативну мету ведення блогу. Образ автора репрезентовано з позицій освіченості, професіоналізму, відповідальності, безкорисливості й моральності. Прикметна також відсутність серед авторів явищ анонімності, «віртуалів» і мовленнєвих масок, властивих щоденниковим блогам. Медичний блог передбачає необмежену кількість адресатів: колеґ-лікарів і пацієнтів. Жанр ініціальний і передбачає продовження комунікації автор–адресат у майбутньому. Диктумний зміст медичного блогу орієнтований на дійсність, із чіткою науковою позицією й раціональністю. Автори тяжіють переважно до втілення жанру за допомогою унормованого мовлення.

Ключові слова: медичний дискурс, Інтернет-дискурс, мовленнєвий жанр, блог, генристика.

Всесвітня мережа невпинно відкриває нові можливості й перспективи використання інформаційних технологій, у тому числі й у сфері охорони здоров'я. Стабільно зростає популярність медичних блогів як новітнього комунікативного середовища й однієї з перспективних царин лінгвістичного пізнання.

Жанрові особливості блогу пильно вивчають українські мовознавці: І.М. Артамонова, К.О. Пилипенко [3], російські вчені: О.В. Алексєєв [1; 2], К.І. Калініна [6], британські дослідники: Л. Держинський, Д. Майнард, Н. Асвані, К. Бонтчева [5] та ін.

Попри пильну увагу мовознавців до генристичних проблем віртуальної комунікації, україністика, на жаль, усе ще не має праць, присвячених студіюванню медичного блогу, і єдиної точки зору на його місце в системі мовленнєвих жанрів, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета роботи

Вивчити медичний блог як жанр Інтернет-

комунікації.

Для досягнення зазначеної мети виконано такі завдання: з'ясовано критерії виокремлення такого блогу як самостійного жанру; описано його генристичні особливості.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено спробу проаналізувати медичний блог у вимірі мовленнєвого жанру. Теоретичну цінність статті вбачаємо в тому, що її положення збагатять новими ідеями вітчизняну генристику, лінгвоперсонологію, дискурсологію й комунікативну лінгвістику.

Практичне значення визначається тим, що матеріали й результати можуть прислужитися в науково-пошуковій роботі студентів, магістрантів і аспірантів.

У дослідженні застосовано загальнонаукові й власне лінгвістичні методи й прийоми: описовий метод із прийомами спостереження, зіставлення й узагальнення та методики дискурсивного й інтерпретативного аналізу мовлення.

Матеріалом послуґував корпус текстів україн-

ськомовних медичних блогів, створених за останні 10 років, у період 1999 – 2019 рр., узятих методом суцільної вибірки з мережі Інтернет.

Ставимо за мету виокремити спільне й відмінне в дихотомії мовленнєвих жанрів блогу як Інтернет-щоденника й медичного блогу та спираємось на наукові надбання автора «моделі мовленнєвого жанру» Т.В. Шмельової, яка для опису жанру пропонує спиратися на сім параметрів: комунікативну мету, образ автора й адресата, образ минулого, образ майбутнього, тип диктумного змісту й мовне втілення [10].

1. **Комунікативна мета.** К.І. Калініна зазначає: «оцінність – основний стилетворчий фактор матеріалів мережевих щоденників – починає грати свою роль уже на початковій стадії створення тексту. Оцінність проявляється у відборі й класифікації фактів і явищ дійсності, у їх описі під певним кутом зору, у специфічних лінгвістичних засобах» [6] і називає Інтернет-щоденники оцінним мовленнєвим жанром. На думку вченої, ведення такого блогу – це ще й «позацільова, експресивна діяльність <...>, щоденник із цієї точки зору подібний до афективного вчинку» [6].

О.В. Алексєєв наполягає на належності окремих Інтернет-щоденників до інформаційно-оцінних жанрів, зазначаючи високу частотність подачі й запиту інформації [1].

Основна інтенція медичного блогу – донести фахову думку спеціаліста до читачів, висвітлити ті питання, які найчастіше виникають у лікарській практиці, поширити медичні й наукові знання серед користувачів Інтернету, що властиво інформаційним жанрам. Підтвердження знаходимо й у самих блогах: «Тут я ділюся своїм досвідом» [11], «Найкращий спосіб знайти достовірну інформацію про здоров'я та лікування в Інтернеті – читати блоги лікарів» [9], «Основною причиною створення блогу було **щире бажання поділитися своїми знаннями про жіноче здоров'я**» [9].

Медичні блоги покликані також популяризувати здоровий спосіб життя й ілюструвати нюанси медичних процедур, аби допомогти читачам обрати правильну стратегію підтримання здоров'я чи його відновлення: «За допомогою свого блогу я намагаюсь **донести до читачів ті знання, яким часто не приділяється належної уваги, відповісти на найпоширеніші запитання, допомогти прийняти важливе рішення і навіть зруйнувати міфи та негативні стереотипи, що стосуються медицини і здоров'я. А якщо коротко, то головна мета – це навчити людей бути здоровими**» [9]. Така комунікативна поведінка реалізує інформаційно-імперативну мету ведення блогу.

2. **Образ автора.** Поділяємо думку К.І. Калініної, що «будь-який щоденник існує в контексті особи автора, тому конструювання Я-образу в щоденниках є найважливішою їх жанровою характеристикою. Я-образ – це сукупність усіх уявлень людини про себе, поєднана з їхньою оцін-

кою» [6]. О.В. Алексєєв характеризує автора Інтернет-щоденника як особу, якій «є що сказати», яка здатна зацікавити читача й викликати зворотну реакцію [1].

Серед авторів Інтернет-щоденників нерідко трапляються аноніми й «віртуали» – вигадані персонажі, чий блог стилізований під щоденники реальних осіб і успішно реалізують комунікативну стратегію мовленнєвої маски, яка базується на тимчасовій і ситуативній експлуатації чужого мовного образу.

Досліджуючи мовні рефлексії медиків у віртуальному дискурсі, іманентними мовленнєвими характеристиками лікаря, Т.О. Лещенко й М.М. Жовнір називають «освіченість, професіоналізм, відповідальність, безкорисливість і моральність» [7] і додають, що на жаль, попри позитивні якості в дискурсі зафіксовано й «спорадичну появу номінацій *некваліфікований, недосвідчений, безвідповідальний, несумлінний, корисливий* тощо» [7].

У проаналізованих зразках фрагментів медичних блогів *освіченість* лікаря-автора широко репрезентують такі мовні рефлексії: *академія, академічні сходи* (у значенні зростання науковця), *бакалавр, викладацька діяльність, диплом (лікарський, червоний), докторський ступінь, інститут, інтернатура, курси* (також *освітні курси, курси підвищення кваліфікації*), *закордонне стажування, знання, ліцензія, навчання, наука, наукова позиція, наукова діяльність / робота, науковий аналіз, науковець, наукові досягнення, наукові конференції, обізнаність, ординатура* (також *клінічна ординатура*), *освіта* (додаткова, закордонна, медична, найкраща медична, післядипломна), *отримання диплома, отримати керівництво професора, професор, сертифікат, сертифікація: «Розуміння того, що мені знадобиться додаткова освіта за кордоном, прийшла на останніх курсах в академії»* [11].

Професіоналізм автора медичного блогу експлікується такими мовними одиницями: *використання сучасних технологій, досвід* (також *досвід самовдосконалення, професійний досвід*), *досвідчений, заслужений лікар, здібності* (також *найкращі здібності*), *зростання* (також *професійне зростання, мотивація до подальшого зростання*), *інновації, кваліфікація* (також *висока кваліфікація*), *кваліфікований фахівець, найкраща підготовка, найновіші методики, наполеглива праця, належний світовий рівень, працелюбність, професійне життя, професіонал, професійне дозрівання, професіоналізм, стале самовдосконалення, універсальний солдат від медицини: «Секрет будь-якого успіху полягає у правильному встановленні цілей та наполегливій праці»* [11].

Відповідальність медичного працівника в професійному блозі позиціонується таким чином: *відповідальність в усьому / за пацієнта / перед керівництвом, докласти найбільших зу-*

сил, клятва Гіппократа, на варті здоров'я, медична таємниця, особлива увага до пацієнта, прогрес пацієнтів, робити все від нас залежне: «Докладаємо найбільших зусиль, робимо все від нас залежне» [4].

Безкорисливість автора медичного блогу оприлюднюється такими фрагментами тексту: альтруїзм, безкоштовні послуги, безоплатна допомога, благодійна мета, відвідування наших лекцій безкоштовне, вкладати власні кошти, власна ініціатива, не брати плати за роботу: «Спочатку ми постійно вкладали власні кошти, лише згодом, десь за півроку активної роботи, вдалось залучити спонсорів до певних проектів» [8].

Серед репрезентантів моральності назвемо такі: гуманність, гуманітарна місія, довіра, етичність, етичні принципи, етичне і гуманне ставлення, моральна підтримка, повага (також повага до приватного життя), поважне ставлення, прагнення допомогти, совість, співчуття, цивілізований підхід, частя від можливості робити свою справу: «Наше завдання – це совість, співчуття і прагнення допомогти вам» [4].

Експліканти понять некваліфікований, недосвідчений, безвідповідальний, несумлінний, корисливий тощо, які виокремлюють Т.О. Лещенко й М.М. Жовнір [7] у аналізованому корпусі текстів не представлені. Цілком імовірно, пояснення цьому варто шукати в бажанні автора медичного блогу показати тільки позитивні риси представників професії. Прикметна також відсутність серед авторів анонімності, «віртуалів» і мовленнєвих масок, властивих щоденниковим блогам.

3. **Образ адресата.** К.І. Калініна зауважує, що образи автора й адресата в Інтернет-щоденнику часто збігаються, «оскільки автор веде діалог із самим собою, <...> але деякі щоденникові тексти розраховано не лише на автора – а й на коло читачів, тобто в такому разі комунікація ведеться за моделлю «Я» – «ВОНИ» [6].

О.В. Алексєєв указує на те, що автор блогу-щоденника – це сам автор у майбутньому, відомі йому постійні читачі, особисто знайомі з ним, і незнайомі люди, які не належать до кола прямих адресатів. Таким чином, блоги, за словами дослідника, об'єднують у собі потенційно необмежену концепцію адресата, властиву жанрам ЗМІ й літератури [1].

Аналіз корпусу медичних блогів схиляє нас до думки, що цей жанр передбачає два типи адресатів: адресат-колега й адресат-пацієнт. Підтвердження знаходимо також у текстах: «Є два типи блогів лікарів. Перший, для внутрішньої професійної комунікації. Другий, такий як у нас, — для спілкування з широкою публікою» [9], «Вітаю, в цьому пості — інфо скоріше для лікарів, ніж для батьків» [8], «Хочу одразу попередити: цей допис призначається українським лікарям і лише їм. Боюся, що люди, не пов'язані з медициною, можуть не

зрозуміти мої посилів та вважатимуть їх кокетством» [11].

У записах, адресованих колегам, трапляється велика кількість спеціальних термінів, назв і понять, наприклад: анатомічні препарати, артроскопія, інтубація, Кетролак, НПЗП, Омнопон, ортопедична біомеханіка, серцево-легенева реанімація тощо; а також звертання: друзі, колеги; висловлювання: для українських студентів-медиків та молодих лікарів, ми тут усі свої, наприклад: «Дивіться запис мого вебінару для українських студентів-медиків та молодих лікарів» [11].

Натомість, не спостерігаємо специфікації адресата в записах, які орієнтовані на пацієнтів. Тексти написані зрозумілою пересічному читачеві мовою: «Коли дитині виповнюється 4 роки і ви досі помічаєте, що слід від її ніжки не є вигнутим і схожим на круасан, а швидше нагадує суцільну форму – це має вас насторожити» [4], або містять пояснення: «Проба Манту (або реакція Манту, або туберкулінодіагностика, або туберкулінова проба) — це дослідження, яке проводять для виявлення інфікованості й захворюваності на туберкульоз у дітей» [8].

4. **Образ минулого.** Записи в Інтернет-щоденнику О.В. Алексєєв відносять до ініціальних жанрів [1]. Досліджуючи професійний медичний блог, поділяємо цю думку й вбачаємо в ньому ініціальний жанр: «Знайомтесь, це — медсестра Зая, зроблена власноруч і подарована мені мамою моєї маленької пацієнтки» [8]; «Ми розпочинаємо публікувати серію статей про здоров'я людей літнього віку» [4].

5. **Образ майбутнього.** К.І. Калініна зазначає, що «необхідність появи щоденникового запису диктується подіями реального життя, і жанр щоденника не передбачає закінченості» [6], тобто зауважує на розмитості образу майбутнього. Утім, ми схиляємося до думки О.В. Алексєєва про те, що жанр запису в Інтернет-щоденниках передбачає обговорення записів у коментарях чи інших записах [1]. Підтвердження думки знаходимо у фактичному матеріалі: «Буду вдячний за коментарі та запитання. Пишіть мені в коментарях, через контактну форму або на особистий емейл» [11]; «Записатись на прийом Ви можете за телефонами» [4], тож схильні вважати, що записи в медичному блозі орієнтовані на продовження комунікації.

6. **Тип диктумного змісту.** О.В. Алексєєв стверджує, що розгляд параметра диктумного змісту Інтернет-щоденника неможливий, бо це надскладний жанр із різнорідними висловлюваннями в ньому [1]. Натомість К.І. Калініна, аналізуючи цей параметр, виводить іншу точку зору: щоденник – це «текст, орієнтований на дійсність, тобто на те, що реально відбувалося <...>. Але описувані події дійсності слугують лише фоном, основою для роздумів про життя» [6].

Результати спостереження схиляють нас до

думки, що диктумний зміст медичного блогу орієнтований, перш за все, саме на дійсність, із чіткою науковою позицією й раціональністю автора.

7. **Мовне втілення.** У мовному втіленні жанру Інтернет-щоденника, за словами О.В. Алексєєва, на перший план виходить індивідуальність і свобода [2], а К.І. Калініна зауважує, що «щоденник становить собою не текст, а мовлення» [6].

Студіюючи медичні блоги, звертаємо увагу на те, що автори тяжіють переважно до унормованого мовлення. Утім, обсяги розвідки не дозволяють деталізувати це питання. Вбачаємо в цьому перспективи подальшого дослідження.

Висновки

Спираючись на доробок науковців-генристів і на власні спостереження, ми дійшли до висновку, що медичний блог – це інформаційний та інформаційно-імперативний жанр. Його автор – освічений професіонал, відповідальний, безкорисливий і моральний, адресати – це потенційно необмежена аудиторія колег і пацієнтів. Окрім того, блог – це ініціальний жанр, який передбачає продовження комунікації в майбутньому. Названі в ньому події орієнтовані на дійсність і описані переважно унормованою мовою.

Таблиця 1.

Жанрові особливості Інтернет-щоденника й медичного блогу

	Інтернет-щоденник	Медичний блог
Комунікативна мета	оцінний жанр, інформаційно-оцінний жанр, позацільова діяльність	інформаційний жанр, інформаційно-імперативний жанр
Образ автора	особа, здатна зацікавити читача, викликати зворотну реакцію	особа, яка експлікує освіченість, професіоналізм, відповідальність, безкорисливість і моральність
	часто анонімний автор, вигаданий персонаж-«віртуал»	
Образ адресата	потенційно необмежена концепція адресата	адресат = колега, адресат = пацієнт
	адресат = автор, адресат = відомі автору постійні читачі	
Образ минулого	ініціальний жанр	
Образ майбутнього	передбачає продовження комунікації	
Тип диктумного змісту	описувані події дійсності слугують лише фоном, основою для роздумів	описувані події орієнтовані на дійсність
Мовне втілення	індивідуальність і свобода мовлення	переважно унормоване мовлення

Симетрію й асиметрію жанрових особливостей Інтернет-щоденника й медичного блогу вважаємо за доцільне подати у вигляді таблиці (таблиця 1), яка ілюструє розбіжності комунікативної мети обох жанрів, часткову асиметрію образів автора й адресата, спільність образів минулого й майбутнього та розбіжності типів диктумного змісту й мовного втілення.

Література

1. Alekseev AV. Zapisi v bloge kak rechevoj zhanr internet-komunikacii [Blog entries as a speech genre of Internet communication]; Saratov, 2009, 80 p.
2. Alekseev AV. Zapisi v bloge kak rechevoj zhanr internet-komunikacii: popytka opisaniya [Blog entries as a speech genre of Internet communication: description attempt]. In: Filologicheskiye etyudy: Sbornik statej molodyh uchenyh; Saratov, vypusk 13, chast' I-III, P. 452–457.
3. Artamonova IM., Pylypenko KO. Blog-zapisy jak zhanr internet-komunikaciyi [Blog entries as a genre of Internet communication]. Psyhologivistyka, 2002; 10: 241 – 246.
4. Blog Medychnogo tcentru Svyatoyi Paraskevuy [Blog of the Medical Center of St. Paraskeva]. Available from: <http://medcenter-lviv.blogspot.com>.
5. Derczynski L, Maynard D, Aswani N, Bontcheva K. Microblog-Genre Noise and Impact on Semantic Annotation Accuracy. In: Proceedings of the 24th ACM Conference on Hypertext and Social Media; 2003, P. 21–30.
6. Kalinina EI. Differentyalyal'nyje cherty dnevnika kak giperzhanra [Differential features of the diary as a hypergenre]. Available from: <http://vestnik.kuzspa.ru>.
7. Leshchenko TO, Zhovnir MM. Movlennyevyj portret suchasnogo likarya (lingvopragmatychnyj aspekt) [Speech portrait of a modern doctor (linguopragmatic aspect)]. Aktual'ni pytannya suspil'nyh nauk ta istoriyi medytcyny; 2018; 1 (17): 10 – 15.
8. Mama-pedyatr [Mom-pediatrician]. Available from: www.mama-pediatr.com.
9. Medblog [Medblog]. Available from: <http://medblog.in.ua>.
10. Shmel'eva TV. Model' rechevogo zhanra. Zhanry rechi [Model of speech genre. Speech genres]. Saratov: 1997, P. 88 – 98.
11. Ukrains'kyj likar v Amerycti [Ukrainian doctor in America]. Available from: <https://sergiynesterenko.com>.

Реферат

МЕДИЦИНСКИЙ БЛОГ В ГЕНРИСТИЧЕСКОМ ИЗМЕРЕНИИ

Левченко Е.И.

Ключевые слова: медицинский дискурс, Интернет-дискурс, речевой жанр, блог, генристика.

Растет популярность медицинских блогов как новой коммуникативной среды и одной из перспективных сфер лингвистического познания. Впрочем, в украинистике все еще нет работ, посвященных их изучению с генристических позиций, что и обуславливает актуальность исследования. Цель работы – проанализировать медицинский блог как жанр Интернет-коммуникации. Для достижения указанной цели выполнены следующие задачи: выяснено критерии выделения такого блога как самостоятельного жанра, описано его генристические особенности. В исследовании применены общенаучные и собственно лингвистические методы и приемы: описательный метод с приемами наблюдения, сопоставления и обобщения, а также методики дискурсивного и интерпретативного анализа речи. Жанровые особенности медицинских блогов проанализированы на базе модели речевого жанра Т.В. Шмелевой. Описано коммуникативную цель, образ автора и адресата, образ прошлого, образ будущего,

тип диктумного содержания и обозначено языковое воплощение. Коммуникативная цель медицинского блога – донести профессиональное мнение специалиста к читателям, осветить на те вопросы, которые чаще всего возникают во врачебной практике, распространить медицинские и научные знания среди пользователей Интернета, что свойственно информационным жанрам. Медицинские блоги также популяризируют здоровый образ жизни и иллюстрируют нюансы медицинских процедур, чтобы помочь читателям выбрать правильную стратегию поддержания здоровья или его восстановления. Такое коммуникативное поведение реализует информационно-императивную цель ведения блога. Образ автора представлен с позиций образованности, профессионализма, ответственности, бескорыстия и нравственности. Отличительно также отсутствие среди авторов явлений анонимности, «виртуалов» и речевых масок, присущих дневниковым блогам. Медицинский блог предусматривает неограниченное количество адресатов: коллег-врачей и пациентов. Это инициальный жанр, предусматривающий продление коммуникации автор-адресат в будущем. Диктумное содержание медицинского блога ориентировано на действительность, с четкой научной позицией и рациональностью. Авторы тяготеют преимущественно к воплощению жанра с помощью нормированной речи.

Summary

MEDICAL BLOG IN GENRISTIC DIMENTION

Levchenko K.I.

Keywords: medical discourse, Internet discourse, speech genre, blog, genristics.

Nowadays there is growing popularity of medical blogs as new communicative environment and one of the promising areas of linguistic knowledge. However, in Ukrainian linguistic studies, there are few works devoted to exploring their genre characteristics that predetermines the relevance of this research. The purpose of the work is to analyze the medical blog as a genre of Internet communication. To achieve this aim, we designed and fulfilled the following objectives: to clarify the criteria for identifying a medical blog as an independent genre and to describe its genre characteristics. The methodology of this research included general scientific and linguistic methods and techniques: a descriptive method, observation techniques, comparisons and generalizations, discourse analysis, conversational analysis. The genre characteristics of medical blogs have been analyzed based on T.V. Shmeleva's genre model. The communicative purpose, the author's role and representation as a test addressor and the characteristics of potential addressee, the image of the past, the image of the future, and the type of dictum context and the linguistic tools for their implementation into the texts. The communicative goal of a medical blog is to convey the professional opinion of a specialist to readers, highlight issues that most often arise in medical practice, and disseminate medical and scientific knowledge among Internet users that is typical of information genres. Medical blogs also promote a healthy lifestyle and illustrate the nuances of medical procedures to help readers choose the right strategy for keeping fit and healthy. This type of communicative behaviour implements the informative and imperative goals of blogging. The author is presented from the standpoint of education, professionalism, responsibility, unselfishness and morality. Another distinctive feature is no phenomena of author's anonymity, "virtual" and speech masks inherent in the diary blogs. The medical blog provides an unlimited number of recipients: fellow doctors and patients. This is an initial genre, providing for the extension of the communication of the addressor-addressee in the future. Dictum context of a medical blog is focused on reality, with a clear scientific position and rationality. The authors mainly use standard speech patterns within this type of genre.